

17.12.2018

Zastaralá právní úprava činnosti soudních znalců je nevyhovující a může sekundárně viktimizovat oběti domácího a sexuálního násilí

Znalecká činnost, která je podstatnou součástí mnoha soudních řízení, je stále vykonávána pod právní úpravou z roku 1967. Tuto úpravu považuje organizace profem za nedostačující, a proto se právě na oblast soudních znalců a znaleckých posudků zaměřila v projektu financovaném Úřadem vlády. Jedním z výstupů projektu pak byla konkrétní doporučení a připomínky k nové úpravě soudně znalecké praxe, následně diskutované s prof. JUDr. Helenou Válkovou, CSc., která se ve velké míře podílela na přípravě nového zákona o soudních znalcích.

Proč se znaleckými posudky a praxí soudních znalců profem zabývá?

Se zvýšeným počtem řešených sporů péče o nezletilé, ale i případů sexuálně motivované trestné činnosti v ČR, se zvyšuje i množství vypracovaných znaleckých posudků pro účely civilního a trestního řízení. Je třeba konstatovat, že na všech stranách, které se znaleckými posudky pracují, vyvstává určité nepochopení, nejednotnost v přístupu znalců ke zkoumaným subjektům, ale i nekonsistence při soudním hodnocení znaleckých posudků, absence standardizované úrovně znaleckých posudků a téměř až nulová odpovědnost znalců za zpracované posudky.

To vše vede k významně kritické situaci, ale především neúměrně natahuje a prodlužuje civilní i trestní řízení, pro které jsou znalecké posudky důležitým důkazem a zdrojem jejich konečných rozhodnutí. „***V nejfatálnějších případech vedou špatně vypracované znalecké posudky k osvobození pachatelů trestné činnosti, k přisouzení dítěte do péče agresivního rodiče i nezanedbatelné sekundární až terciární viktimizaci obětí trestných činů, které pak jsou nuceny vyhledat odbornou psychiatrickou pomoc***“, objasňuje Veronika Ježková, vedoucí právních služeb profem.

Hlavní připomínky k nové úpravě soudně znalecké praxe:

Jakkoli Ministerstvo spravedlnosti ČR předložilo v letech 2010, 2011 i 2013 do meziresortních připomínkových řízení několik věcných záměrů zákona upravujícího znaleckou činnost, k přijetí nové právní úpravy nedošlo, ačkoli znalecká činnost novou právní regulací významně potřebuje. Tento požadavek ostatně zazněl též v rámci workshopu, který jsme uspořádali pro znalce, abychom jasně vydefinovali jejich potřeby a zjistili, zda nová legislativa může alespoň některé z nich reflektovat. Základní teze jsme pak předložili zpravodajce sněmovního tisku č. 72, prof. JUDr. Heleně Válkové, CSc.

Naše teze se například týkaly zavedení standardizace posudků, která by měla přispět jak ke zvýšení kvality samotných posudků tak k zvýšení míry jejich přezkoumatelnosti. Další významnou změnou by mělo být přenesení dohledu nad znaleckou činností z gesce Krajských soudů do působnosti Ministerstva spravedlnosti, což by mělo zejména ulehčit soudům, které aktuálně dohled nad znaleckou činností kapacitně ani odborně nezvládají. Dalším důsledkem této změny by mělo být také sjednocení dohledu nad soudně znaleckou činností. Nová úprava zákona by měla také valorizovat odměny soudním znalcům anebo jim poskytnout ochranu před nátlakem, vydíráním či vyhrožováním ze strany posuzovaných osob nebo lobbistických zájmových skupin, se kterým se často znalci setkávají.

Aktuálně k novému návrhu zákona o soudních znalcích

V současnosti garanční Ústavně právní výbor doporučil návrh zákona v podobě tisku č.72/2 poslancům k přijetí. Návrh nového zákona o znalcích obsahuje ve srovnání se stávající úpravou nově: podrobnou úpravu odborné způsobilosti znalce, podobu a průběh vstupní zkoušky znalců, elektronizaci seznamu soudních znalců stejně jako samotných znaleckých posudků, novou podobu odpovědnosti za výkon znalecké činnosti, povinné pojištění znalců, náležitosti znaleckého posudku a deklaraci jeho přezkoumatelnosti a dohled nad výkonem znalecké činnosti.

Kromě těchto novinek přináší nová úprava také změny stávajících ustanovení. Ty se týkají například již zmíněného přenesení dohledu nad znaleckou činností z gesce Krajských soudů do působnosti Ministerstva spravedlnosti; dále by mělo dojít ke změně subjektů oprávněných znaleckou činností vykonávat; nebo k nárokovosti na zápis do seznamu znalců po splnění zákonných podmínek, stejně jako k zvýšení odměn znalcům.

Kontakt:

Jitka Poláková, ředitelka
proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o.p.s.
Tel.: 774 433 005,
E-mail.: jitka.polakova@profem.cz
Web: www.profem.cz